

Inleiding

*Hij heeft mij doen herleven,
mij in de mond gegeven
een nieuw lied tot zijn eer.*

*Mijn God, ik wil U roemen
en al uw daden noemen,
niets is aan U gelijk.*

*HEER, ik weerhoud mij niet
maar loof U in mijn lied
met een blijmoedig hart.*

(Psalm 40)

In deze psalmregels vertelt de dichter waarom hij wel móet zingen over alles wat God voor hem gedaan heeft. De christelijke kerk herkent dat verlangen om Gods grote daden in haar zang tot uitdrukking te brengen. God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest reiken ons genadig redding en vernieuwing aan. Dit Evangelie is zo indrukwekkend dat ons hart wordt geraakt en onze mond wordt vervuld, zodat wij wel moeten instemmen. Zo weerklinkt ons zingen als antwoord op Gods daden.

In Nederland brachten veel gemeenten van het gereformeerd belijden dit antwoord uitsluitend onder woorden door middel van de berijmde psalmen. In de laatste decennia is echter een verbreding in de gemeentezang ontstaan, doordat steeds meer gemeenten er naar verlangen om ook het nieuwtestamentische heil in een nieuw lied te bezingen en de drie-enige God daarmee te eren.

In de praktijk stuitten veel gemeenten daarbij op het gemis van een liedboek, waaruit men onbekommerd kan zingen. Er bleek behoefte aan een gewogen selectie liederen die Gods Woord naspreken, overeenstemmen met de gereformeerde belijdenis en kerkmuzikaal passen binnen de gereformeerde liturgie. Tegelijk groeide ook de behoefte aan een vernieuwde psalmberijming. Daarom is er een redactie gevormd, die de gemeenten hiermee graag wil dienen. Wij zijn dankbaar dat we, na hier ruim twee jaar aan gewerkt te hebben, dit liedboek kunnen aanbieden. Achterin treft u een verantwoording aan, waarin we een toelichting geven op de gemaakte keuzen en op de indeling en het gebruik van dit liedboek.

Het is ons gebed dat *Weerklank; instemmen met het Woord in psalm en lied* tot zegen zal zijn: dat het gezamenlijk zingen uit de schat van de kerk der eeuwen een nieuwe eenheid bewerkt tussen gemeenten onderling; en dat het concretere bezingen van Gods heil bijdraagt aan de persoonlijke geloofsgroei binnen de gemeenten. Bovenal bidden wij dat de psalmen en liederen gezongen zullen worden tot eer van onze drie-enige God. Aan Hem alleen de eer!

Namens de redactie,

Ds. A. Schroten, voorzitter

Over de gemeentezang – Wat wij doen als wij zingen

Titel

De titel *Weerklank*; instemmen met het Woord in psalm en lied beschrijft met slechts enkele woorden een hoofdbetekenis van de gemeentezang. De protestantse liturgie mag namelijk beschouwd worden als een dialoog tussen God en mens. In deze dialoog spreekt God zelf zijn heilvolle Woorden, waar de gemeente vervolgens (mede) door haar zang op antwoordt. Zo beschouwd is ons zingen geen weergave van ons eigen denken, maar weerklank van wat zijn grote daden bij ons oproepen; geen stemverheffing vanuit eigen initiatief, maar instemming met wat God ons doet horen. Hij spreekt als Eerste en wij zingen ons Amen.

Dialoog

Binnen deze heilige dialoog heeft de gemeentezang een grote waarde. Wij zingen geen ‘versjes tussendoor’, zoals soms gedacht wordt, maar zingen tot Hem ons antwoord. In dat antwoord weerklinkt een koor van stemmen, want de gang van Gods verkondiging in het kerkelijk jaar, en de gang van de ziel in het geloof, en de gang van de gebeurtenissen in de tijd, doen ons in verschillende toonaarden zingen. Zo dankt de gemeente voor Gods Woord en bidt ze om verdere vervulling daarvan. Ze prijst Gods liefde en trouw, en belijdt haar zonde en twijfel. Ze klaagt haar nood en aanbidt Gods wijsheid en almacht. Ze erkent haar eigen dwalen en ze wijdt zich afhankelijk aan Hem toe. Ze looft zijn rechtvaardige oordeel en verheerlijkt de toekomst die Hij opent. Hier hebben Gods kinderen aan één woord niet genoeg, zodat we meermalen in de Bijbel lezen: ‘Zing voor de HERE een nieuw lied.’

Het zingen van de psalmen en hun primaat

Psalmen

In dit veelkleurige spreken met God door middel van het lied volgt de kerk Israël, dat in de *psalmen* telkens weer de woorden vond om zijn Schepper en Koning mee aan te roepen. Deze psalmen nemen binnen het Nederlandse protestantisme nog steeds de eerste plaats in. Daarom opent *Weerklank; instemmen met het Woord in psalm en lied* nadrukkelijk met het volledige psalter. Ook voor de christelijke kerk is dat het liedboek bij uitstek. Deze 150 psalmen reikt God ons zelf in de Bijbel aan. Christus heeft ze in zijn leven en bij zijn sterven gezongen. Tenslotte verbinden de psalmen ons met Israël en met de kerk van alle eeuwen. Om deze redenen onderschrijven wij van harte 'het primaat van de psalmen' voor de gemeentezang.

Bij velen zijn de psalmen geliefd geworden in de Oude Berijming van 1773: want deze geloofsverwoording geeft uiting aan de spiritualiteit van hun hart en aansluiting met het geloofsgoed van de generaties voor hen. Naast de waardering voor de Oude Berijming beluisteren we echter een toenemende moeite met haar verouderde taalgebruik, waardoor de psalmen door velen niet meer begrepen worden en als te moeilijk terzijde worden geschoven. Vanwege de inhoud van de psalmen betreuren wij dat laatste sterk. Daarom zijn we er van overtuigd dat we, als we het primaat van de psalmen serieus willen uitdragen, ze ook in toegankelijke taal aan de gemeenten moeten aanreiken. Dus zochten we naar recentere psalmberijmingen, die de Bijbelse inhoud als nieuw vertolken. Vanzelfsprekend keken we allereerst naar de Nieuwe Berijming van 1968. Hieruit namen we 57 psalmen over. Dat we niet alle psalmen verkozen uit deze Nieuwe Berijming (die in veel gemeenten soms al jarenlang de vertrouwde psalmberijming is), heeft opnieuw te maken met het taalkleed. Het eerste ontstaan van de Nieuwe Berijming ligt alweer zestig jaren achter ons. Met name het verheven taalgebruik, dat herhaaldelijk in de Nieuwe Berijming gevonden wordt, kan nu als afstandelijk ervaren worden. Daarom namen we ook 85 psalmen over uit het Gereformeerd Kerkboek van 1986. De taal daarvan is toegankelijker, terwijl de stijl paradoxaal genoeg dikwijls dichter bij de Oude Berijming staat. Tenslotte zijn er enkele psalmberijmingen opgenomen die recent geschreven zijn. Zo is onze psalmberijming een compilatie geworden, vergelijkbaar met de totstandkoming van de Oude Berijming destijds.

Naast de 150 psalmen op de Geneefse melodie is er aan 26 psalmen een alternatieve psalmberijming toegevoegd op een andere melodie. Dit gebeurde met name bij de meer onbekend gebleven psalmen, om deze opnieuw onder de aandacht te brengen. Deze toevoeging gaven we echter ook aan sommige bekende psalmen, zodat hun inhoud weer met nieuwe aandacht ontvangen kan worden. Deze psalmvarianten – die wij als a-psalm nummerden en direct achter de betreffende Geneefse psalm opnamen – ontleenden we voor het merendeel aan *Liederen voor de Gemeentezang* (2003). Met deze verrijking van het psalmboek onderstrepen we het primaat van de psalmen eens te meer.

Het zingen van gezangen – het verlangen van de kerk

Gezangen

Naast het zingen van deze oudtestamentische psalmen kent de kerk al sinds haar vroegste tijden het verlangen om ook het nieuwtestamentische heil te bezingen; zodat we niet alleen instemmen met de hoop op Gods beloften, maar ook de rijkdom laten weerklinken die God schenkt in de vervulling van zijn beloften. Het heil van Christus roept immers een nieuw lied als antwoord op: 'U hebt ons voor God gekocht met Uw bloed!' (Opb. 5:9; vgl andere nieuwtestamentische hymnen). De gemeente weet zich ook in het hart geraakt door Gods nadere openbaring: bijvoorbeeld over wie Hij is in zijn drie-eenheid, over wat Hij van de kerk vraagt aan (wereldwijd) getuigenis, en over wat Hij zijn kinderen voor ogen stelt aan geloofsgroei, levensleiding en toekomstverwachting. Het verlangen om de Vader, de Zoon en de Heilige Geest ook hiervoor te aanbidden wordt wel in het bijzonder gevoeld op de christelijke feestdagen en bij de bediening van de sacramenten.

Wanneer het verlangen naar liturgische verbreding zo geestelijk ervaren wordt, is dat een legitiem verlangen. De Bijbel roept ons in de Efezebrief namelijk op om in de gemeentezang ook de lof aan Christus te verwoorden: 'Spreek onder elkaar met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen, en zing voor de Heere en loof Hem in uw hart' (Ef. 5:19). Naast de schitterende lijnen die de Messiaanse psalmen laten oplichten, mag Christus ook in meer directe lofzangen bezongen worden. Calvijn heeft hiertoe de noodzaak van gezangen onderkend en nam in zijn eerste psalmeditie uit 1539 meteen enige gezangen op: 'Aulcuns pseaulmes et cantiques mys en chant'. In zijn nawoord schreef hij: 'Psalm en lied zal ik zingen voor de enige God, zolang ik ben' (vgl. Ps. 146:2).

Tegelijk kent de kerk haar aarzelingen bij de aanvaarding van 'het vrije lied'. Want waar de psalmen altijd Gods eigen Woord blijven, leert de kerkgeschiedenis, dat middels het door mensen geschreven lied eenzijdigheden en dwalingen gemakkelijk een plaats kunnen krijgen in de harten van de gelovigen. Niet voor niets nam de Reformatie een radicaal andere positie in ten opzichte van de liturgie van haar moederkerk; en niet voor niets riepen de 'Evangelische Gezangen' (1806) zoveel verzet op in de vaderlandse kerk. De zogenaamde 'Gezangenkwestie' (die hieruit voortkwam) behoeft hier niet besproken te worden. Wij signaleren slechts de spanning die door dit alles in het Nederlandse protestantisme is ontstaan: enerzijds het terechte waken voor vervlakking, dat zich tijdens de Synode van Dordrecht (1618-1619) uitte in een begrijpelijke beperking tot het zingen van psalmen en slechts 'enige (= zes à zeven) gezangen'; anderzijds het terechte verlangen om het nieuwtestamentische heil wel te kunnen bezingen, dat zich uitte in een begrijpelijk zoeken naar wegen en momenten om een bredere liederenschat op de lippen te kunnen nemen. Het leidde in veel gemeenten tot een tweeledige zangpraktijk, waarbij men zich op zondag

tot de psalmen beperkte en doordeweeks allerlei vrije liederen zong. Tegelijk zocht het verlangen naar verbreding ook binnen de eredienst naar een uiting. Zo bleef men in de noordoostelijke provincies altijd meer zingen dan de Synode van Dordrecht toeliet en zo breidden de uitgevers de zes à zeven enige gezangen gaandeweg uit tot twaalf. Omstreeks 1800 werd landelijk besloten om een bundeling gezangen voor de eredienst te vervaardigen. Helaas heeft de eerste uitgave in 1806 de spanning dus niet weggenomen, maar juist vergroot. Hierdoor werd het niet-zingen van gezangen tot een identiteitskenmerk voor een belangrijk deel van het Nederlandse protestantisme.

Een selectie van liederen – vier criteria

Naar een selectie van liederen

In de laatste decennia kwam binnen veel gemeenten van het gereformeerd belijden echter een andere omgang met deze spanning. Op grond van het bovengenoemde groeide het verlangen om de principiële ruimte voor het zingen van gezangen ook daadwerkelijk te aanvaarden. *‘Zie, mijn lippen belet ik niet’* (Ps. 40:10). Tegelijk bleef men vanuit de lessen van de kerkgeschiedenis beducht voor het kritiekloos omarmen van allerlei vrije liederen; velen aanvaardden liever geen liedboek, waarin naast goede gezangen ook minder geschikt geachte gezangen staan. Zo ontstond een verlangen naar een gewogen selectie liederen, waaruit men onbekommerd zou kunnen zingen. Omdat zo’n selectie echter niet als bestaand corpus voorhanden bleek, was menig kerkenraad met deze vraag verlegen. Waar vond en hoe selecteerde men erdienstwaardige liederen? Diverse kerkelijke geledingen boden hiervoor goede handreikingen, om *‘zuiver te kunnen zingen naar de Schriften’*. Hoewel deze inhoudsvolle hulp dankbaar is gebruikt, openbaarde zich naderhand toch ook een negatief effect: omdat de beslissing uiteraard werd neergelegd bij plaatselijke kerkenraden, bleken de uitkomsten ter plaatse heel verschillend te zijn. Kerkenraden kozen voor heel diverse bundels, of voor heel diverse selectielijsten. De eenheid in het zingen ging verloren, want ieder deed wat goed leek in eigen oog.

Gesprekken over deze ontwikkeling brachten ds. A. Schroten tot de overtuiging dat veel gemeenten van het gereformeerd belijden gediend zouden zijn met een bundeling van waardige kerkliederen. Daarom is in het voorjaar van 2014 een redactie in het leven geroepen (zie voor alle medewerkers de lijst achterin), die zich de totstandkoming hiervan als doel stelde. Vanuit een veelheid van bestaande bundels werd een verzameling liederen bijeengebracht, die naar haar inzicht binnen de gereformeerde eredienst gebruikt zou kunnen worden.

In het proces van selecteren leerden wij dat het niet mogelijk is om liederen eenvoudigweg aan een vaste norm te onderwerpen. Telkens bleek het nodig om liederen stuk voor stuk te beproeven, om zo recht te doen aan het samenspel van inhoud, taal, melodie en tevens om recht te doen aan het oogmerk waarmee het lied geschreven is. Daarbij bleek ook de persoonlijke geloofsbeleving en voorkeur van redactieleden onbewust een rol te spelen. Desondanks – en juist daarom! – hebben wij ons bij de toetsing gezamenlijk laten leiden door een viertal criteria, die ons door diverse kerkelijke geledingen zijn aangereikt en waarvan wij het grote belang van harte onderstrepen. We geven ze hier in eigen woorden weer.

1. De inhoud van de liederen stemt overeen met Gods openbaring in de Bijbel

Omdat wij in ons antwoord willen instemmen met het Woord, moet in de liederen ook daadwerkelijk het Woord weerklinken. Dit Schriftuurlijke karakter is bij goedberijmde Bijbelliederen natuurlijk evident. Bij de vrije liederen is deze Bijbelgetrouwheid soms minder makkelijk aanwijsbaar, omdat de Schriftverwijzingen daarin minder in aantal en vaak minder direct zijn. Bepalend is dan niet alleen dat er niets in wordt gezegd wat in tegenspraak is met Gods Woord. Even belangrijk is of ook deze vrije liederen weerklink zijn van Gods openbaring en bijvoorbeeld niet alleen van eigen emotie. Individualistische ervaringen en opvattingen zijn immers niet geschikt als kerklied voor de gemeentezang. Dat wil overigens niet zeggen dat er vanuit een persoonlijk getuigenis geen lied kan ontstaan, want dat vinden we ook in de psalmen: *'Kom, luister allen die God vreest, en ik zal vertellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft. Ik riep tot Hem met mijn mond en Hij werd geroemd door mijn tong'* (Ps. 66: 16-17). Maar omdat de psalm verwijst naar Gods genadige heil kan dit door de gemeente worden meegezongen als een gezamenlijke geloofsbelijdenis. Zo zijn er veel vrije liederen, die de gemeente zonder aarzelen als geloofstaal op de lippen kan nemen, omdat ze er het hart van het Evangelie in hoort kloppen.

Uiteraard moet bedacht worden dat niet elk lied het volle heil hoeft te vertolken. Psalm 23 zingt ook anders dan Psalm 51, of Psalm 122, of Psalm 150: telkens wordt een ander aspect van God en van ons leven met God belicht. Maar juist die verticale verbinding tussen de grote God en de kleine mens moet wel de geestelijke spil zijn, waar elk afzonderlijk lied zich mee verhoudt.

2. De inhoud van de liederen stemt overeen met de gereformeerde belijdenis

Hierboven werd al enkele malen 'het gereformeerd belijden' genoemd, als kenschets van onze positie. Wij zijn namelijk dankbaar voor de oecumenische en reformatorische belijdenisgeschriften die de kerk ontvangen heeft. Daarin horen wij een weerklink van het Woord en daar stemmen wij van harte mee in. Daarom zullen de stemmen van onze belijdenis en van ons lied moeten harmoniëren als één en dezelfde doxologie. Haar inhoud is de confessie van God de Vader en onze schepping, God de Zoon en onze verlossing, God de Heilige Geest en onze vernieuwing. Ook hier geldt dat niet elk lied alles hoeft te bezingen. De confessie reikt echter wel een toetsingskader aan, dat de liederen bevraagt op een evenwichtig zingen over zonde en verlossing, wedergeboorte en bekering, rechtvaardiging en heiliging, wet en evangelie, Gods heiligheid en Gods nabijheid, verkiezing en verbond, genade en roeping, belofte en vervulling, kruis en Koninkrijk, etc. Ook wanneer slechts één aspect bezongen wordt, moet in het lied iets

meeklinken van de bredere bedding van het geloof, waaruit het opklinkt; zodat bijvoorbeeld horizontalisme vermeden wordt. Zo moet ook iets meeklinken van het besef dat het bezingen van de nieuwtestamentische heilsfeiten niet vanzelfsprekend gelijk is aan de persoonlijke bevinding van het geloof. Tenslotte: waar een enkel lied altijd iets eenzijdigs zal hebben, geldt de eis van confessioneel evenwicht temeer voor de bundel als geheel. De samenklank van alle liederen moet een confessioneel geluid voortbrengen.

3. De tekst van de liederen is van goede kwaliteit

Bij een liedtekst is niet alleen de inhoud, maar ook de verwoording van belang. Het taalgebruik moet een eredienswaardig niveau hebben: passend in de ontmoeting met God en passend als antwoord van de hele gemeente. We verlangen ook hier naar instemming met het Woord: hoewel dichtertlijk geloof telkens nieuwe woorden vindt om God mee te aanbidden, moet in het taalveld en de beeldtaal ook iets weerklinken van het vertrouwde Woord. Een tekst mag echter niet louter herhaling zijn van wat elders ook gevonden wordt, want elk lied moet als het ware een eigen karakter hebben. Wij omschrijven een kerklied met literaire kwaliteit als volgt: 'Het is een lied waarbij de tekst zeggingskracht heeft, en dat daarom niet te populair is en geen clichématige woordkeus en bekende of gezochte rijmwoorden kent. Het is een lied dat een strofische opbouw kent zonder veel herhalingen.'

Ook bij veel klassieke kerkliederen ervaren we een taalkloof door gedateerd woord- en beeldgebruik. We zijn dankbaar dat de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied (ISK) in het *Liedboek voor de Kerken* (1973) en het *Liedboek; zingen en bidden in huis en kerk* (2013) veel klassieke teksten heeft herzien of hertaald. Hiervan namen wij er meerdere op. Ruim vijftig liederen, die wij overnamen uit *de Nederlandse Hervormde Bundel* (1938), het *Gezangboek van de Evangelische Broedergemeente in Nederland* (1968) en *Geestelijke Liederen* (2003), zijn speciaal voor dit liedboek herzien of hertaald door neerlandicus dr. H. van 't Veld en ds. A. Schroten. Door middel van deze tekstuele aanpassingen hopen wij deze liederen weer verstaanbaar aan te bieden.

4. Het lied moet muzikaal passen binnen de gereformeerde liturgie

De invoering van een nieuw liedboek zou de gedachte kunnen wekken dat ons ook een wijziging voor ogen staat in de praktijk van de gemeentezang. Niet zelden was de invoering van nieuwe liederen immers een opmaat voor een andere begeleiding of een andere invulling van de eredienst. Daarom benadrukken wij dat zo'n wijziging door ons niet wordt beoogd (en dat deze dus ook niet als consequentie van dit liedboek verondersteld hoeft te worden), omdat wij er naar verlangen de gereformeerde liturgie te dienen. Dit zeggen wij niet vanuit een angstig conservatisme, want wij weten dat de kerk van alle tijden en van alle plaatsen God op heel diverse wijzen heeft

gediend in haar erediensten. Toch weten wij onszelf verrijkt met de gereformeerde liturgie, die in onze landen is gegroeid. Hoewel zij soms 'sober' wordt genoemd, is zij dat allerminst en ook behelst zij veel meer dan de stelling 'dat de preek centraal staat'. Wij ervaren Gods heiligdom als een plaats, waar we mogen schuilen voor de wereld, haar verleidingen en onze schuld. Daar mogen we stil worden voor God en ophoren van Zijn genadewoord. Natuurlijk weten we dat we ook mogen antwoorden, vragen en aanbidden (en dat doen we ook vrijmoedig), maar we beseffen dat het ten diepste om onze stem niet gaat: onze woorden stellen vaak teleur. Daarom luisteren we met heilig ontzag naar de Godsopenbaring in zijn Woord. Eenvoudig luisterend, antwoordend en vierend mogen we daar geestelijk in participeren. Zo ontvangen we in de uiterlijke rust de innerlijke rust, die we nodig hebben voor ons navolgen in deze tijd. Zo wordt ons persoonlijk geloof verdiept en worden we verbonden aan elkaar.

We beschrijven dit enigszins uitvoerig, om daarmee duidelijk te maken geven dat de vormgeving van onze liturgie dus correspondeert met de inhoud van onze geloofsbeleving naar Schrift en belijdenis. Wij hunkeren naar een plaats waar God spreekt en wij mogen opademen. Overigens geldt dat niet alleen voor ons: ook mensen buiten de kerk verlangen er in deze jachtige en seculiere tijd naar om de alledaagse hectiek te ontvluchten en zoeken in kerken de rust en de verstillig die onze maatschappij verloren is.

Over de begeleiding – het klassieke kerklied

Kerkliederen

Vanuit deze hoge opvatting van liturgie is het voor ons een bewuste keuze om voor de eredienst liederen te verkiezen, waarvan de begeleiding niet het risico meedraagt dat de verstilling, of de gezamenlijke dialoog met God gemakkelijk doorbroken wordt; bijvoorbeeld doordat (soms onbewust) de menselijke inbreng van allerlei musici meer centraal gesteld wordt. Zodoende kiezen wij in hoofdlijn voor het klassieke kerklied. De kerk mag een plaats zijn waar wij even worden opgetild uit het alledaagse en waar een andere muziekstijl klinkt dan wij de hele week al horen. Met Calvijn verlangen we daarom naar waardige kerkliederen van een kwalitatief hoog niveau: ‘poids et majesté’ (1562). Het is overigens niet eenvoudig om zo’n waardig kerklied te definiëren: ‘Het is een lied dat een strofische opbouw kent zonder veel herhalingen; waarbij de ondersteunende melodie sterk en niet clichématig is, en qua bereik en ritme is gemaakt voor gemeentezang. Daarom zal de melodie gekenmerkt worden door een regelmatige ritmiek, en een gebrek aan lang aangehouden tonen of lange rusten, of meerdere noten op een lettergreep..’ Dit betekent overigens niet dat alleen oudere liederen opgenomen zijn. We zijn dankbaar dat we ook veel recent gemaakte liederen konden selecteren, die aan dezelfde norm voldoen en op dezelfde wijze als gemeentezang gezongen kunnen worden binnen de gereformeerde liturgie.

Begeleiding en melodie

Vanuit het bewuste blijven bij deze liturgie, zijn alle liederen geschikt voor begeleiding met orgel of piano. (In het geval dat de begeleiding bij voorkeur om een piano vraagt, is het lied gemerkt met • *piano* achter de vermelding van de melodie.) In de begeleidingsbundel is van alle gezangmelodieën een meerstemmige zetting opgenomen. Ten behoeve van de gemeentezang zijn, in de loop van de tijd, bij meerdere liederen vereenvoudigingen aangebracht in melodie en metrum. In het *Liedboek voor de Kerken* (1973) en het *Liedboek; zingen en bidden in huis en kerk* (2013) zijn deze wijzigingen dikwijls weer ongedaan gemaakt, om recht te doen aan de oorspronkelijke creatie van de componist. In dit liedboek gaan wij genuanceerd met deze liederen om. Dikwijls zijn wij dankbaar voor de teruggave van de oorspronkelijke melodie, omdat deze muzikaal gezien fraaier is. Voor een gemeente is dit mogelijk even bevreemdend, maar een gemeente moet het goede ook leren waarderen. Bij andere liederen is de gewijzigde melodie echter zo vertrouwd geworden dat tekst en melodie als het ware een nieuwe twee-eenheid zijn geworden, die we niet meer willen scheiden. In enkele gevallen wegen beide zienswijzen voor ons even zwaar en bieden we de tekst met twee melodievarianten aan.

In dit liedboek zijn ook enkele liederen opgenomen die door hun oorspronkelijke melodie minder bekend gebleven zijn, maar waarvan de inhoud ons positief trof. Daarom hebben wij – als daar auteursrechtelijke vrijheid voor was of werd gegeven – deze voorzien van een bekendere melodie, om hen zo alsnog een goede ingang te gunnen. Voor dergelijke contrafacten keken we niet alleen naar bekende gezangen uit de eigen kring, maar ook naar liedmelodieën uit de hoogstaande Engelse kerkmuziektraditie. Tenslotte is achterin dit liedboek een register opgenomen, dat bij enkele liederen een contrafact als suggestie aanreikt. Deze liederen zijn gemerkt met • *alt.* achter de vermelding van de gebruikte melodie. Voor deze liederen geldt dat de voorgeschreven melodie weliswaar de voorkeur verdient, maar dat gemeenten wellicht gediend kunnen zijn met een aangeboden alternatief.

Over de indeling en het gebruik van Weerklank

De indeling van dit liedboek

Met enkele woorden lichten we de indeling van dit liedboek toe. Daarbij behoeft de eerste plaats van de psalmen geen nadere uitleg. Zij worden gevolgd door de *Bijbelliederen*, waarin het ‘instemmen met het Woord’ heel letterlijk tot uitdrukking wordt gebracht. Al in de Reformatietijd was de uitgave van Schriftberijmingen dikwijls de eerste liturgische verbreding (bijvoorbeeld door Calvijns opvolger Beza in 1595). Daarna volgen veel liederen bij het *kerkelijk jaar*. Uitzien naar Christus’ wederkomst bezingen wij het *Koninkrijk van God*, waarvan we in de *kerk* en haar dienen tekenen mogen zien. De kerk volhardt in haar geloof door zich telkens opnieuw door God te laten aanspreken in de *eredienst*. Daarom volgen er diverse liederen die aansluiten bij bepaalde liturgische momenten of bij kerkdiensten op bijzondere dagen. Na de gang door de liturgie komt vervolgens de inhoud van de liturgie; het *geloof* is immers uit het gehoor. We danken dr. H. van ’t Veld dat we zijn 52 liederen bij de Heidelbergse Catechismus (eerder uitgegeven als: *Ik wil zingen van mijn Heiland*) hier integraal mochten overnemen. Deze liederen, waarin de gereformeerde spiritualiteit weerklinkt, zijn bij uitstek geschikt voor de leerdienst. Wanneer we dit geloof kennen, is er alle reden tot *lof, gebed en toewijding*; dan naderen we tot God met onze gebeden van *schuldbelijdenis en zorg*. De *morgen- en avondliederen* vormen vervolgens een logische afsluiting van al deze liederen.

Tenslotte is een ruime selectie *kinderliederen* opgenomen, die in hoofdlijn volgens dezelfde indeling is opgebouwd. Omdat wij ons bij ons selecteren nooit richtten op een subgroep in de gemeente, maar steeds zochten naar liederen die gemeentebreed gezongen kunnen worden, vormt ook de rubriek *kinderliederen* daar geen uitzondering op. Weliswaar komen we met deze rubriek graag tegemoet aan het verlangen dat ook de jongsten in hun eigen taal van God en tot God kunnen zingen, maar ook hierbij hanteerden we de criteria, die hierboven zijn genoemd. Hoewel de taal en de melodie uiteraard eenvoudiger mogen zijn, moet de boodschap in lijn zijn met Schrift en belijdenis en moet de melodie qua metrum en stijl passen in de gereformeerde liturgie. Zo zijn ook bij de *kinderliederen* het niveau van de boodschap, de (beeld)taal en de stijl nadrukkelijk beoordeeld. In ons spreken over deze liederen lieten wij ons dikwijls leiden door een kernachtig adagium: ‘Een goed kinderlied kan door jong en oud worden meegezongen, want een goed kinderlied is niet kinderachtig.’

Voor het gehele liedboek geldt dat alle liederen binnen een (sub)rubriek op alfabetische volgorde staan. Dit met uitzondering van de *Bijbelliederen*, die uiteraard op volgorde van Bijbelplaats zijn opgenomen. Bij de alfabetische volgorde is uitgegaan van de eerste regel van het lied. Wanneer een lied een andere titel heeft dan de eerste regel,

is deze titel ook opgenomen in het alfabetische register achterin dit liedboek. Terzijde: omdat het overgrote deel van de liederen die wij overnamen, de godsnaam 'Here/HERE' met twee e's schrijft, hebben wij er om esthetische redenen voor gekozen om deze schrijfwijze in alle liederen door te voeren, zodat in dezen een eenheid verkregen wordt.

Gebruik van dit liedboek

In *Weerklank; instemmen met het Woord in psalm en lied* bieden wij psalmen en liederen voor de gemeentezang in de eredienst. Omdat wij beseffen dat er binnen de gemeenten van het gereformeerd belijden een grote mate van ongelijk(tijdig)heid is in liturgisch beleid, onderstrepen we – mogelijk ten overvloede – de eigen verantwoordelijkheid van de kerkenraad om in wijsheid het goede voor de gemeente te kiezen. Het moge duidelijk zijn dat dit liedboek op verschillende manieren door gemeenten aanvaard kan worden. Uiteraard kan men *Weerklank* direct na invoering breed in alle diensten gebruiken. De gemeente kan dan in een rijk palet van klankkleuren God om zijn heil bezingen. Door de indeling van dit liedboek leent *Weerklank* zich ook uitstekend voor een gefaseerde invoering of een gedeeltelijk gebruik. Zo hoeft de invoering van dit liedboek bijvoorbeeld geen afscheid te betekenen van de Oude Berijming, omdat beiden ook in een afgesproken verhouding naast elkaar gebruikt kunnen worden. Sowieso is het aan te bevelen een bepaalde verhouding te behouden tussen de te zingen psalmen en gezangen, om zo het primaat van de psalmen blijvend gestalte te geven. Hoe plaatselijke kerkenraden hier ook in beslissen, wij hopen van harte dat dit gezamenlijke liedboek weer een nieuwe eenheid geven zal binnen Christus' kerk in Nederland, zodat wij samenstemmen in de eer aan God, die wij in Christus hebben leren kennen als nooit tevoren. Soli Deo Gloria!

Namens Stichting Weerklank,

ds. A. Schroten, voorzitter

ds. W.J. Dekker

Dick Sanderman

